

ATROF MUHIT MUHOFAZASI VA EKOLOGIK TARBIYA BARCHAMIZ UCHUN MUXIMDIR.

Ro`ziyeva Nazira Yodgorovna

Panjiyeva O`g`ilshod Baxodir qizi

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti o`qituvchilari.

Gmail ruzievanazira911@gmail.com

Gmail ogilshodpanjiyevs@gmail.com

Sulaymonova Maloxat Abduvahitovna

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti talabasi.

Anotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi zamonda dolzarb bo`lib hisoblangan masala, ya`ni atrof muhit muhofazasi va ekologik tarbiya barchamiz uchun muxim ekanligini tabiatni muhofaza qilishga mas`uliyatli munosabatni rivojlantirish haqida so`z yuritilgan.

**Kalit so`zlar:** Ekologik muammolar, ekologik madaniyat, ekologik tarbiya, ekologik ta`lim, ekologik dunyoqarash, amosfera havosi, aholi sog`ligi, tabiatni muhofazasi.

Ekologik ong va madaniyat insonning biologik yashab qolish asosini yo`q qilib yuboruvchi global ekologik inqiroz va global ekologik ofatdan xoli qilishning muxim sharti hisoblanadi. Ekologik ong va ekologik madaniyatni paydo bo`lishi "jamiyat va tabiat" tizimida vujudga kelayotgan xozirgi zamon da`vatlariga bo`lgan o`ziga xos javob xisoblanib, uning oldindan bo`lib kelayotgan xo`jalik faoliyatini natijasidir.

Ekologik tarbiyani uch mustaqil tashkil qiluvchi yo`nalishlarga bo`lish

- tabiatni muhofaza qilishga mas`uliyatli munosabatni rivojlantirish;
- go`zallik tuyg`usini, uni tabiatda topish va ko`rish qobiliyatini tarbiyalash;
- sayyoradagi barcha tirik mavjudotlar o`zaro bog`liqligi to`g`risida tushunchani shakllantirish;

- tabiatga tajovuzkor va halokatli ta`sirga nisbatan salbiy munosabatni shakllantirish;

- yoshlar faoliyatining zarur yo`nalishga qaratish, yosh avlodning bilim, fikrlash doirasini kengaytirish.

tabiatni muhofaza qilishga mas`uliyatli munosabatni rivojlantirish;

- go`zallik tuyg`usini, uni tabiatda topish va ko`rish qobiliyatini tarbiyalash;
- sayyoradagi barcha tirik mavjudotlar o`zaro bog`liqligi to`g`risida tushunchani shakllantirish;

- tabiatga tajovuzkor va halokatli ta`sirga nisbatan salbiy munosabatni shakllantirish;

- yoshlar faoliyatining zarur yo`nalishga qaratish, yosh avlodning bilim, fikrlash doirasini kengaytirish.

Umuman olganda, ekologik ta`limning vazifalari o`quvchilar va o`qituvchining birgalikdagi bilim, tarbiyaviy va atrof-muhit faoliyati orqali bola shaxsining uyg`un ekologik rivojlanishiga hissa qo`shadigan samarali sharoitlarni yaratishdir

organlari tomonidan amalga oshiriladigan majburiy prinsip sifatida belgilaydi, atrof-muhitga ta'sir ko'rsatadigan faoliyatni amalga oshirishda mahalliy davlat hokimiyati organlari, yuridik va jismoniy shaxslar.

Shunday qilib, qonun chiqaruvchi nafaqat ekologik ta'lim va tarbiyaning majburiy xususiyatini, balki uning atrof-muhitga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan faoliyat bilan bog'liqligini ham belgilab qo'yildi. Qonunda atrof-muhitga ta'sir qilishi mumkin bo'lgan qarorlarni qabul qilish uchun mas'ul bo'lgan tashkilotlarning rahbarlari atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlik bo'yicha o'qitilishi kerakligi aniq ko'rsatilgan.

Ekologik va huquqiy ta'lim (huquqiy yekologik ta'lim) davlatning ekologik funksiyasi sifatida tabiiy obektlardan foydalanishni huquqiy tartibga solish va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi faoliyatning mustaqil yo'nalishi hisoblanadi.

U tabiatni boshqarish va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi davlat boshqaruvining muhim funksiyasini ifodalaydi.

Uning mazmuni ijtimoiy taraqqiyotning muayyan bosqichida jamiyatning tabiat bilan o'zaro ta'sirining huquqiy vositachiligi haqidagi bilim tizimidir.

Fuqarolarning ekologik ta'lim olish huquqi "Atrof muhitni muhofaza qilish to'g'risida" gi qonunda mustahkamlangan. Qonunning 7- moddasida jamiyatning ekologik madaniyatini oshirish va mutaxassislarni kasbiy tayyorlash atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida umumiy majburiy har tomonlama ta'lim va tarbiya bilan ta'minlanishi, shu jumladan maktabgacha bolalar muassasalarida, umumiy o'rta, kasb-hunar va oliy ta'lim tizimida, kadrlarning malakasini oshirish va qayta tayyorlash.

Ekologik va huquqiy tarbiya va ta'lim.

Ekologik ta'lim quyidagi prinsiplarga asoslanadi:

- individual manfaatlar, rag'batlantirish va individual ijtimoiy va hududiy guruhlar va kasb-hunar toifalarining xususiyatlarini hisobga

- olgan holda mamlakatning butun aholisiga yekologik ta'lim va ta'limni tarqatishning universalligi;

- Innovatsion texnologiyalarga asoslangan uslubiy talablarni hisobga olgan holda kadrlar tayyorlash tizimida ekologik ta'lim va tarbiyani amalga oshirish;

- butun o'quv davri jarayonida, shu jumladan qayta tayyorlash va malakasini oshirish darajasida uzluksizlikini inobatga olish.

Malaka oshirish ekologik ta'lim va tarbiya tizimida mustaqil ma'noga ega bo'lib, menejerlar va mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligi bilan bevosita bog'liqdir. Tabiiy muhitni muhofaza qilish bo'yicha xalqaro hujjatlarda ekologik ta'limning ahamiyati ta'kidlangan.

Ekologik va huquqiy tarbiyaning vazifasi ekologik tafakkur uslubini, ekologik va huquqiy madaniyatni, zarur ekologik, huquqiy, axloqiy, tabiat va undagi insonning o'rni haqidagi qarashlari, yuridik xulq-atvori va faol ekologik pozitsiyasini maqsadli shakllantirishdir.

Ekologik va huquqiy tarbiya inson jamiyat va tabiatning, ularning tabiiy munosabatlari, o'zaro bog'liqligi va ajralmasligi bilan uyg'un hayot kechirish g'oyasiga asoslangan holda ekologik ongga maqsadli ta'sir sifatida davlat ekologik siyosatining ajralmas qismi sifatida ishlaydi. Ekologik va huquqiy tarbiyaning obekti, avvalo, insondir.

Ekologik huquqiy normalar odamlarning ongi va xatti-harakatlariga ta'sir qiladi, qonuniy xatti-harakatlarni rag'batlantiradi, ekologik huquqbuzarliklarni sodir yetishga olib keladigan sabablarni cheklaydi yoki to'xtatadi.

Qonunda shaxsning ongi va xatti-harakatlariga ta'sir o'tkazish uchun ulkan ta'lim imkoniyatlari mavjud.

Yoshlar va talabalarning atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi faoliyat doirasi juda keng bo'lishi mumkin:

ilmiy ijodkorlik (diplom, insholar yozish, tadqiqot ishlarini bajarish);

aholi o'rtasida ekologik bilimlarni tarqatish va ekologik qonunchilikni targ'ib qilish (ma'ruzalar o'qish, suhbatlar o'tkazish);

tezkor ish (reydlar-atrof-muhit to'g'risidagi qonun hujjatlariga rioyaeyetilishini tekshirish, ekologik huquqbuzarliklarning oldini olish).

Yoshlarning yaxlit yekologik va yekologik-huquqiy ongini rivojlantirishga o'quv, ilmiy-tadqiqot va ijtimoiy faoliyatni birlashtirish yordam beradi.

Ekologik-huquqiy tarbiyaning muhim shakllaridan biri bu aholining keng qatlamlarini ekologik tadbirlarga jalb qilishdir.

Xulosa: Shu maqsadda jamoat ekologik birlashmalari va harakatlari uchun tashkiliy huquqiy shart-sharoitlarni yaratish, shu jumladan maktabgacha bolalar

muassasalarida, umumiy o'rta, kasb-hunar va oliy ta'lim tizimida, kadrlarning ekologik madaniyati va malakasini osir zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1.Nurmatova M. Shaxs kamolotida axloqiy va estetik qadriyatlar uyg'unligi. – Toshkent: Universitet. 2009. – 127 b.

2.Nuriddinova M.I. Tabiatshunoslikni o'qitish metodikasi – Toshkent.: Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2005-y. –B.153.

3.Ortiqov N. Ma'naviyat: milliy va umuminsoniy qadriyatlar. – Toshkent: O'zbekiston. 1997. – 44 b.

4.Kistaubayev S.U. Shaxs ekologik dunyoqarashini shakllantirishda milliy qadriyatlarning roli.-Samarqand, 2019. -47 s.

5.Isaqulova N.J. Ekologik tarbiyaga oid tushunchalarni shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlari. // Uzluksiz ta'lim tizimida innovasion pedagogik texnologiyalar. Maqolalar to'plami. – T.: «Extremum press», 2010. –B.40